

מדינת ישראל
הכנסת

פרוטר קול מס' 1/63
סיטינת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ג', ב' אלול תשי"ד - 31.8.54
בשעה 11:00

נוכחים:

- ש. פרטיץ - יו"ר
- ס. ארזא
- ס. ארם
- א. ברטן
- ח. בוגר
- ו. גריידי
- ו. כפרית
- ק. כהנא
- א. כלפון
- ד. נצר
- ד. צברי
- א. רוזמל-נאור
- י. ש. רוזנברג

מזכירים:

- ד"ר אבידור - משרד החינוך והתרבות
- סר שריד - משרד החינוך והתרבות
- גב' סטנר - היועצת המשפטית של משרד החינוך והתרבות.

סדר-היום:

(א) המסך הדיון בשאלת שכר-הלימוד
בבתי-הספר הגבוהים;

(ב) שונות .

(א) המסך הדיון בשאלת שכר-הלימוד בבתי-הספר הגבוהים:

היו"ר ש. פרטיץ: אין בסמכותנו לדון בעניינים אדמיניסטרטיביים. המטלה סינתה ועדה אשר טיפלה בענין זה. אני הייתי אפילו מציעה לא לקבל את פסלחת הסטודנטים שנתקבלו בזמנו. ברצוני להציע לוועדה את הסיכום הבא:

"הוועדה שטעה את הודעת המטלה, הודעת האוניברסיטה ואת פסלחת הסטודנטים, וטוצאת שלאחר שהוועדה והמטלה ביררה את הבעיה הזאת סכל צדדיה, אין הוועדה חושבת שהיא יכולה להיכנס לליבון נוסף של בעיה זאת. יחד עם זאת, מחזקת הוועדה את ידי האוניברסיטה ומשרד החינוך במאמציהם ליצור ולהרחיב את קרן הסטיפנדיות אשר תבטיח לסטודנטים אשר אינם יכולים לשלם את שכר-הלימוד - את האפשרות להמשיך בלימודיהם."

ד. נצר:

אינני יכולה להסכים להצעה זאת. בעיית סטכות הוועדה להחליט עלתה על סדר-יונסה של הכנסת - והענין הועבר לוועדת החינוך. שר החינוך אמר שאין הוא מתנגד שהוועדה תדון ותחליט בענין זה.

א.ב.

ד. נצד:

סה שנוגע לסקנות - הצעותי הן: בעקבות הדברים ששטענו כאן, אנו טביעים את דעתנו ששכר-הלימוד השנה חייב להכניס אותו סכום שהאוניברסיטה קבעה לו. יחד עם זאת, נציע שכר-לימוד מורג, החל מ-100 לירות ומעלה, בהתאם ליכולתם של התלמידים לשלם, כפי שהיה בשנה שעברה. ולא עד 200 לירות בלבד, אלא תלמיד שיוכל לשלם - ישלם אף 250 לירות. ועדה מסותפת עם הסטודנטים היא שתקבע את ההנחות שיינתנו. נוסף לכך אני מציעה להמליץ בפני האוניברסיטה לחלק את שיעורי התשלומים בצורה נוחה יותר, כי קשה לשלם את שכר הלימוד לשנה ב-6 תשלומים, ומפטר לחלק אותו אפילו ל-10 או 12 תשלומים בשנה.

ה. מנבא:

בדרך-כלל אני תומך בהצעת חברת הכנסת נצד. גם אני חושב ששכר-הלימוד צריך להיות מורג - אבל לא רק לפי יכולתם של התלמידים לשלם, אלא גם לפי הפקולטות ולפי האפשרויות לעבוד למי שלומד בפקולטות השונות. גם אני מצטרף להצעה בדבר חלוקת שיעורי התשלומים במסך השנה. נוסף לכך אני מציע לאפשר הלוואות לתלמידים, עם אפשרות להחזרתם אחרי גמר הלימודים.

ו. מנבא:

הצעתי היא אחרת. מאחר ששטענו שהד"ר אבידור שלמעשה קיים גם עכשיו דירוג מסוים, ומאחר וכל ההעלאה לא נועדה אלא להבטיח לאוניברסיטה סכום של 200 אלף לירות, סכום המהווה כ-3% מתקציבה הכללי של האוניברסיטה - אני מציע לא לגרום השנה לשום זעזועים בגלל 3% אלה.

אני מקבל את האפשרות של בדיקת ענין הדירוג גם בענין הפקולטות, אולם אינני רוצה שהדבר ייעשה בחיפזון. אני נגד שוויון בלובאלי. אני מציע לקבל החלטה עקרונית: ועדת החינוך ממליצה על עקרון הדירוג לפי שטחים טובים. מאחר שוועדת החינוך סבורה שענין זה סחייב בדיקה ומיאום גם עם משרד החינוך, גם עם הסטודנטים וגם עם האוניברסיטה - טובנה ועדת החינוך להיכנס לבעיה זאת לקראת השנה הבאה, על-מנת להביא הצעה מתואמת עם כולם. השנה אין אנו מאשרים שום העלאות וזעזועים, ומקבלים את תביעת הסטודנטים כפי שהיא, טובה או רעה.

ז. כלפון:

אני מצטרף בדרך כלל להצעת חברת הכנסת נצד, בתוספת שתי הערות:

(א) שר החינוך, באשרו את שכר הלימוד של 200 לירות לשנה, קבע שההנחות בשיעור של 20% שניתנו לפני שנה על סמך מצב סוציאלי והצטיינות בלימודים, יינתנו השנה רק על סמך מצב סוציאלי;

(ב) אילו הייתה ההצעה להגדלת שכר-הלימוד במה בגלל תוספת-היוקר, צריך היה להודיע על כך בפירוש. אני מציע להגיד: שכר הלימוד יהיה 100 לירות - כפי שהיה בשנה שעברה - פלוס 30 לירות תוספת יוקר. נוסף לכך יהיה דירוג, ואלה היכולים לשלם, ישלמו עד 300 לירות לשנה. אולם השכר היסודי, הבסיסי, יהיה 130 לירות לשנה.

ח. בוגר:

הוועדה דנה בענין זה עוד לפני שהכנסת החליטה להעביר אלינו את הבעיה. השר, בדבריו בכנסת, כבר אמר: הוועדה כבר דנה בענין זה.

סה שנוגע לענין הדירוג, אני שואל: מי יעשה את הדירוג? עלינו לקבוע או שתהיה ועדה לענין זה, או שהאוניברסיטה תקבע את הדירוג ביחד עם הסטודנטים, אבל עלינו לקבוע במפורש מי יקבע את הדירוג.

הצעה נוספת שאני מציע היא: כל הדיון בשאלה זאת ייעשה מתוך עקרון ששום סטודנט לא יעזוב את האוניברסיטה בגלל חוסר אפשרות לשלם שכר-לימוד.

ט. רוזנאל-גאור:

לדעתי, הסכום של 200 אלף לירות שהאוניברסיטה חושבת לקבל על-ידי ההעלאה, הוא להלכה בלבד. למעשה הרי ירדו מסכום זה כספיים לטמן הנחות וכו', והסכום לא יעלה בהרבה על 100 אלף לירות. בהשוואה לתקציבה הכללי של האוניברסיטה, הרי זהו אחוז קטן מאד, ולדעתי אינו מצדיק כל זעזועים. ענין שכר הלימוד באוניברסיטה הוא סדיניות שהטמטלה או הכנסת צריכים פעם אחת ולתמיד לקבוע אותה סופית.

א.ב.

א. רוזיאל-נאור:

אם האוניברסיטה לא תצליח לקבל את הסכום הזה - יצטרך האוצר לתת לה אותו בצורה כלשהי, ואין בזה כל טרגדיה. לכן אין, לדעתי, להסכים להעלאה הזאת, ובפרט בצורה שהיא מוצעת.

צריך שהיה סחקר יסודי על טיב העבודות של הסטודנטים, על מספר השעות שהם לומדים ועובדים, על תשומת-הלב המוקדשת לארגון העבודה בה עוסקים הסטודנטים וגם על אופן השגת העבודה והשפעתה על התלמידים. נוסף לכך צריכה האוניברסיטה, וגם הוועדה, לעניין את כל הגופים הצ'בוריים הנוגעים בדבר, בהקמת קרנות לזקקים, עם אפשרות שהסטודנטים ישלמו זאת אחרי שיסתדרו בעבודה.

ב. צברי:

הבעיה היא של 200 אלף לירות שהאוניברסיטה זקוקה להם כדי לאזן את תקציבה. אני תומכת בהצעת חברת הכנסת נצר כהצעת-לימוד בענין שכר מודרג, החל מ-130 ועד ל-200 לירות. דבר זה טוב יותר מאשר לקבוע שכר אחיד של 200 לירות, ומסנו להוריד אחד-כך בצורת הנחות. הצעה זאת מבטיח את פתרון הבעיה גם מבחינת הסטודנטים וגם מבטיח את הסכום הנדרש של 200 אלף לירות.

הינ'ר ש. פרסיץ:

לדעתי השאלה העומדת עכשיו בפנינו היא: חינוך גבוה חייבם אין כסף, או לא. אי-אפשר להטיל על האוניברסיטה שלנו תפקידים ששום אוניברסיטה איננה עוסקת בהם. אי-אפשר להפוך את האוניברסיטה שלנו למסד לקביעת מצבם הסוציאלי של הורי הסטודנטים. כל זמן שייקבע סכום קבוע כשכר-לימוד, ומסנו יינתנו הנחות - יצטרכו הסטודנטים להוכיח את מצבם הסוציאלי, בעוד שאם הסכום הבסיסי יהיה 130 לירות ומסנו תצטרך האוניברסיטה להעלות בהתאם לדרוג - יהיה עליה להוכיח את מצבם הסוציאלי של הסטודנטים, ודבר זה הוא בלתי אפשרי לחלוטין.

לדעתי, במצבנו הנוכחי, הסכום של 200 לירות שכר-לימוד לשנה באוניברסיטה הוא סכום מינימלי. אני תומכת בהצעתו של חבר הכנסת בוגר המבקש להבטיח שאף תלמיד לא יעזוב את האוניברסיטה מחוסר אפשרות לשלם שכר-לימוד. עלינו לקבל הצעה כזאת אפילו אם אין היא פופולרית ביותר כרגע.

ש. כפרית:

כבר אמרתי שלדעתי יש לאשר את הסכום של 200 אלף לירות, ולא להטיל אותם על אוצר המדינה. אינני רואה את הקושי בחקירת מצבם של 3000 תלמידי האוניברסיטה. אם ישנם כ-30% מבין הסטודנטים שהם מחוסרי-אמצעים לחלוטין, יש לאפשר להם את הלימודים בשכר-לימוד סמלי; כ-750 סטודנטים שהם בעלי אמצעים, ישלמו אפילו 300 לירות לשנה, ואילו יותר הסכום יתחלק בין הקבוצה השלישית, האמצעית. בדרך זו נוכל להשביע גם את רצונם של הסטודנטים.

י. רוזנברג:

הבעיה של האפשרות לשלם שכר לימוד איננה שייכת רק להורי התלמידים; זוהי בעייתם של התלמידים עצמם. אפילו יש להורים אמצעים - לא תמיד הם טוכנים לאפשר לבניהם את הלימודים, ולא תמיד אותם בנים טוכנים על שולחן הוריהם. אי-אפשר, אפוא, לקבוע את יכולתם של התלמידים לשלם רק לפי מצב הוריהם. לדעתי חייב סטודנט לעבוד בעת לימודיו עד כמה שאפשר, וזאת לא רק בגלל הכסף, אלא כאמצעי חינוכי שילמד אותם לעמוד על רגליהם.

אני מתנגד בהחלט להצעתה של חברת הכנסת צברי על דירוג הפוך, כי הראיה על מצבם הסוציאלי של הסטודנטים לא יכולה בשום פנים ואופן להיות על האוניברסיטה, אלא על התלמידים.

לדעתי הסכום של 200 לירות שכר-לימוד צריך להיות מינימלי, וסטודנט שירצה לקבל הנחה - יצטרך להוכיח את מצבו. לאלו שבאמת יכולים לשלם, יוכל שכר הלימוד אפילו לעלות על 200 לירות, גם עד 300 לירות לשנה.

דבר נוסף: היו ועדות טובות לקביעת שכר-הלימוד, והיה חקר. אנחנו מקבלים את מסקנות החקר, ואז עלינו לאשר את ההעלאה - או שאיננו מאשרים את מסקנות החקר. אולם אי-אפשר להגיד שאננו מאשרים את מסקנות החקר, אבל מתוך רצון לטבוע בעד שבייתם הסטודנטים לא נאשר את ההעלאה. דבר כזה לא ייתכן.

א.ב.

ד"ר אבידור:

ברצוני לבקש, באופן יוצא דופן הכלל הפעם, שהוועדה תסיר מעל הפרק הצעות שאינן ניתנות לביצוע בשום פנים. כוונתי לשכר-לימוד מודרג כפי שהוצע כאן. לא ייתכן דירוג בין פקולטות, או דירוג בחכנסותיהם של הוראי הסטודנטים. איננו רוצים בדירוג בין הפקולטות, כי איננו רוצים שפקולטות סטודנטיות תהיינה פתוחות רק בפני בני עשירים. הסטודנטים עצמם דרשו ביטול ההבחנה הזאת, ואיננו בשביתה אם לא ישרו את שכר-הלימוד בכל הפקולטות.

בישיבה האחרונה של הוועד הפועל של האוניברסיטה הבאתי בפניהם את הדעות בוועדה בענין דירוג כלכלי. הוועד הפועל של האוניברסיטה דן שנית בענין, והגיע לכלל מסקנה שאין כל אפשרות לעשות זאת - לא השנה ולא בשנה הבאה. אין כל מכשיר שיוכל לבדוק את טידת היכולת של תשלום שכר-הלימוד, הן על-ידי הסטודנטים והן על-ידי הוריהם. ישנם גורמים אין-קץ לחוסר-אפשרות זו.

ישנה רק דרך אחת לדירוג, בה אנו הולכים עכשיו: שכר-הלימוד יהיה 200 לירות לשנה ונסה. כל מי שאינו יכול לשלם 200 לירות לשנה - יבוא ויזכיר זאת, ואז יקבל הנחה. אתם יכולים לדרוש גישה ליברלית יותר לגבי טבקסי הנחות; אתם יכולים לדרוש שאף סטודנט לא יעזוב את האוניברסיטה בגלל חוסר אפשרות לשלם שכר-לימוד - כפי שהוצע כאן. אבל אל תבטלו את העקרון היסודי הזה.

אם דיברו כאן על זעזועים - ברצוני להגיד: אם תאשרו היום את ההעלאה של 200 לירות - כשם שהיא אושרה כבר על-ידי חמשה גופים לפניכם - לא יהיו זעזועים, או יהיו זעזועים קלים ביותר. אם תחליטו החלטה אחרת אצלשהי - תגרמו לזעזועים לא רק באוניברסיטה, אלא גם בטכניון ששם הסכימו כבר ל-200 לירות. אל נא תגרמו להשחיה נוספת. בשיא האוניברסיטה והוועד הפועל של האוניברסיטה אישרו את שכר-הלימוד; מנהל הטכניון לא רק שאישר אותו, אלא היה מוכן לשכר-לימוד גבוה עוד יותר. אל נא תגרמו לסיבוכים נוספים.

ד. נצר:

לפני שנתיים הצעתי שכר-לימוד מודרג. אז הסבירו לנו שסאוקר מדי להנהיג אותו בשנה ההיא, מולם לקראת השנה הבאה יבדקו את הענין. מה תוצאות הבדיקה?

מה שנוגע לשכר-הלימוד: - הסכמת ל כך שהתוספת של 200 אלף לירות תכנס לקופת האוניברסיטה משכר-לימוד. אני רק הצעתי דרך אחרת לחלוקת ההכנסה הנוספת הזאת משכר-הלימוד, על-ידי דירוג שונה.

אינני מקבלת את דעתו של הד"ר אבידור שבדיקה של 2800 מאלונים אישיים של תלמידי האוניברסיטה היא קשה כל-כך. הן כל סטודנט מכיר את השני, ויודע פחות או יותר את מצבו.

אני חוזרת, אפוא, על הצעותי: שכר-הלימוד שהיה קיים בשנה הקודמת יהיה שכר-הלימוד היסודי גם השנה; שכר-הלימוד יהיה מודרג; הדירוג ייקבע על-ידי ועדה פריטטית; שכר-הלימוד לא יעלה על 200 לירות לשנה.

ס. אונג:

ההבדל הוא בין שכר-לימוד מודרג, ובין שכר-לימוד קבוע עם הנחות. השאלה היא שאלת ביצוע גרידא, כדי שסטודנטים לא יאלצו להפסיק את לימודיהם בגלל שכר-לימוד.

הי"ר ש. פרטיץ:

היתה ועדה שדנה בענין. עתה עלינו לטמוך את ידינו על הסלצות אותה ועדה, ולהגיד שהסכום שנקבע על-ידיה הוא המינימום. יחד עם זאת אני מציעה לקבל את הודעת האוניברסיטה שהיא תעשה את כל הצעדים על-מנת ששום תלמיד באוניברסיטה לא יפסיק את לימודיו בה מחוסר אפשרות לשלם שכר-לימוד.

אם חברי הוועדה נצר, מלפון וכפרית יעמדו על דעתם - לא תהיה לנו ברירה אלא להניח על שולחן הכנסת שתי דעות, דבר אשר יחליש את עמדתנו הכללית, שהיא למעשה אחידה.

ד"ר אבידור:
מאחר שהוועדה שמעה בענין זה את נציגי הסטודנטים, אני מציע לה לא לקבל החלטה בנדון עד אשר תשמע את דבריו של מר פוזנבסקי שהאוניברסיטה, שהוא מנחה גדול לענין זה.

ה ד ו ט

להזמין לישיבה הבאה של הוועדה את מר פוזנבסקי מן האוניברסיטה, כדי לשמוע את דעתו בכל פרט העולה.

ב) ש ו ר ת

ד"ר ש. פרסיץ:
בסעיף "שונות" היום אני מציעה לשטוע את נציגי משרד החינוך והתרבות בענין גני-הילדים לקראת שנת תשט"ו. האם נכון סגני-ילדים בנקודות הספר לא יפתחו השנה אם לא יהיה בהם מספר מינימלי של 11 ילדים?

האם ידוע למשרד החינוך מה הוא גודל חורבן גני-הילדים במדינה לקראת שנת תשט"ו?

אני מצטערת שענין גני-הילדים הובא בכנסת על-ידי שר החינוך בעת שלא הייתי נוכחת, כי רציתי להגיד מספר דברים בענין זה.

מר שריד:
מה שנוגע למספר 11 שהוא מינימלי להחזקת גן-ילדים: - קיימת החלטה - על-פי המלצת ועדת-החינוך - שבישובים הקטנים ביותר יהיה מספר מינימלי של 11 ילדים לשם פתיחת גן-ילדים רשמי. אולם, אם אחד הגופים לוקח על עצמו לפתוח גן-ילדים באותו מקום עם מספר קטן יותר של ילדים - שולח לשם משרד החינוך גזנת, ומשתתף בהחזקת הגן באחוז מסויים, בהתאם למספר הילדים בו. בשנה שעברה היה מספר ישובים כאלה שהגישו לנו מספרים כוזבים על הילדים בני ה-5 אצלם, כדי לזכות בגן-ילדים רשמי. במקרה אחד אף נפתח תיק פלילי נגד אחד הישובים האלה, אולם נסגר אחר-כך.

מה שנוגע לחורבן הגנים: - אני מציינת רואה כל חורבן, אלא סבך של שאלות ארגוניות שהגן מעלה מדי שנה בשנה. יהיה עלינו לתת את דעתנו על כך שלסבך זה אין כל קשר עם שכר-הלימוד. במקומות רבים לא הגישו למפקחים את תוצאות הרישום. אנשים פשוט אינם מקבלים את ההנחה שעליהם לרשום את ילדיהם לגן; הם יודעים שכאשר נפתחים הגנים - עליהם לשלוח את ילדיהם לשם, אולם לא לרשום אותם בהם לפני כן. על-ידי-כך אין אנו יודעים בדיוק מראש כמה כיתות-גן יהיה עלינו לפתוח בכל מקום, כי אין אנו יודעים את מספר הילדים בו. כאשר החינוך היה מחולק לזרמים - היה כל זרם מושך את הילדים, ואז היה רישום והיו מספרים. אולם עכשיו אין פעולת-משיכה כזאת, ודבר זה מקשה במקצת.

קושי ארגוני שני הקיים הוא: היה זמן שלא היתה חלוקה קפדנית של הגזנות עובדות-המדינה ואלו שעבדו בארגונים שונים. משרד החינוך היה שולח גזנות לכל הגנים, גם הרשמיים וגם אלה של הארגונים. לפתע התברר שגזנות ותיקות הפכו להיות גזנות עצמאיות, ואילו עובדות המדינה הן אותן גזנות חדשות וחסרות-נסיון. את כל אותן הגזנות שלא פוטרנו, אנו חייבים לסדר בעבודה, במקום כלשהו. לגזנת שפוטרנו על-ידי יחד הארגונים צריך לשלם פיצויים, גם אם הן בשנות נסיון. אנו מציעים לקראת תשט"ו יגישו לנו מרכז המורים רשימות גזנות שמן הראוי להעבירן לשירות המדינה. אז נפטר מספר מסויים של גזנות צעירות, בהסכמת מרכז המורים. את ענין הפיצויים צריך יהיה להסדיר, ביחד עם האוצר. אולם כל זה יהיה מוכן רק לקראת שנת תשט"ו.

א.ב.

מר שריד:

יטון גננות ססימו את שרותן בצבא, ולפי החוק אנו חייבים לתת להן עבודה. ברגע זה קיימת הוראה לא להכניס לעבודה אף גננת אחת חדשה, עד אשר נברר את העניינים. אם אי-אפשר להכניס לעבודה בסחוז שלהן - נציע להן סחוז אחר. אם גננת כזו תסתלק מההצעה - נהיה חופשיים להכניס אחרת במקומה. לגבינו כל הארץ הוא שטח אחד לגבי סקוט עבודה, ואנו רשאים להעביר גננת מסחוז לסחוז. אין הבדל אם היא נשואה או לא.

הצבעתי על כמה שאלות ארגוניות, הנובעות מהעובדה שהגן הרשמי הוא גן בן שנה אחת, ולכן איננו יציב. עלינו לסצוא מוצא טכל הקטיים האלה. אנו עומדים על המסטר כדי שלא נסתבך ולא נסבך את האוצר.

הינ'ר ש. פרטיץ:
מר שריד לא עמד מספיק על ענין הגננות ססימו את שרותן בצבא. כל מיני ארגונים ונסדות, אליהם שלח פטרד החינוך גננות, קיבלו גננות אחדות במקומן עם גיוסן של הראשונות לצבא. קיימת בעיה של תשלום פיצויים לגננות החלשות או היסנות בין הגננות יש רבוע נשואות, והבעיה חסורה ביותר.

ד'ר אבידור:
כל הבעיות האלו קיימות ללא כל קשר עם סכר-הליסוד, אולם הן מחריפות יותר בקשר לבעיית הריסום.

ברצוני לציין שסצב גן-הילדים טבחיינה זאת טוב יותר מטצבם של כתי-הספר היסודיים, ששם מספר הסורים הבלתי-טוטטכים גדול הרבה יותר מאשר בגן-הילדים.

ד. נצר:
לא התרשמתי ביותר מה"פשעים" בענין המיניסום של 11 ילדים בישובי-ספר. אני מציעה לא להקפיד ביותר בענין זה, אם הסדובר הוא בישובי-הספר. לא תמיד גם יודע הישוב בן-כמה הילד.

גב' סטנר:
איננו יכולים שלא להקפיד, כי ישוב הסוסר מספר לא נכון של ילדים בגיל הגן עוצר על הסעיף של מטירת ידיעת כוזבות לשם הוצאת כספים, וזוהי עבירה פלילית.

ד. נצר:
גם אני חושבת סמוסד בן שנה אחת אינני מוסד, לקראת השנה הבאה עלינו לחשוב מחדש על כל הארגון הזה ולהחליט: או לבן הילדים יקיף את הגילים 4 ו-5, או 5 ו-6.

ה ד ח ל ט

בישיבה הבאה של הוועדה היא תסיים את שמיעת השאלות והתשובות בענין סצב גני-הילדים לקראת תשס"ו.

(הישיבה ננעלה בשעה 13.15)